תורה אור

בקבר להנחיל לאחיו מן האב אינו והא הוה *עוברא ופרכס עד תלת פרכוסי אמר מר בריה דרב אשי *מידי דהוה אזנב הלטאה דמפרכסת מר בריה דרב יוסף משמיה דרבא אמר ילומר שממעט בחלק בכורה ואמר מר בריה דרב יוסף משמיה דרבא יבן שנולד אחר מיתת האב אינו ממעט בחלק בכורה מאי טעמא °וילדו לו בעינן בסורא מתנו הכי בפומבדיתא מתנו הכי אמר מר בריה דרב יוסף משמיה דרבא יבכור שנולד לאחר מיתת אביו אינו נוטל פי שנים מאי טעמא °יכיר בעינן והא ליכא והלכתא ככל הני לישני דמר בריה דרב יוסף משמיה דרבא: וההורגו חייב: דכתיב °ואיש כי יכה כל נפש מ"מ: והרי הוא לאביו ולאמו ולכל קרוביו כחתן שלם: למאי הלכתא אמר רב פפא ילענין אבלות כמאן דלא כרשב"ג *דאמר יכל ששהה שלשים יום באדם אינו נפל הא לא שהה ספק הוי הכא במאי עסקינן ידקים ליה שכלו לו חדשיו: **מתני׳** יבת *שלש שנים ויום אחד מתקדשת בביאה יואם בא עליה יבם קנאה *יוחייבין עליה משום אשת איש ומטמאה את בועלה לטמא משכב תחתון כעליון נשאת לכהן תאכל בתרומה יבא עליה אחד מן הפסולין פסלה מן הכהונה °בא עליה אחד מכל העריות האמורות בתורה מומתין *עליה והיא פטורה *פחות מכן כנותן אצבע בעין: **גמ׳** ת"ר בת ג' שנים מתקדשת בביאה דברי רבי מאיר וחכ"א בת ג' שנים ויום אחד מאי בינייהו אמרי דבי רבי ינאי ערב ראש השנה איכא בינייהו ור' יוחנן אמר * ל' יום בשנה חשובין שנה איכא בינייהו מיתיבי בת ג' שנים ואפי' בת שתי שנים ויום אחד מתקדשת בביאה דברי רבי מאיר וחכמים אומרים בת שלש שנים ויום אחד

בשלמא

דברים כא
שם
ויקרא כד

בקבר. כי מת הוא קודם לה: ופרכס. עובר שמבעי אמו אחר מיתתה פלמא פרכוסי. אלמא היא מייתה ברישא: לומר שממעט כו׳. ממאימין דקתני נוטל ומנחיל לומר שממעט בחלק בכורה כגון אם היה בן יום אחד כשמת אביו והיה לו אח בכור ואח פשוט ומת הוא אחר אביו נוטל הוא מאביו את חלק רביעי שבנכסיו ומנחילו לשני אחיו ונוטלין הבכור והפשוט את חלקו של זה בשוה ונמצא ממעט בחלק הבכור דאי לאו איהו הוה שקיל בכור תרי תילתי כגון משנה זהובים ארבעה ופשוט נוטל ב' זהובים ועכשיו נוטל הבכור ג' זהובים כנגד שני אחין ומחלקו של זה ג' רביעי זהוב נמצאו ביד בכור ד' זהובים חסר רביע וביד פשוט ג' זהובים ורביע. ודוקא בן יום א' אבל עובר אינו ממעט כדאמר לקמן בן שנולד לאחר מיתת אביו אינו ממעט בחלק הבכורה ונוטל הבכור שליש בכורתו ובין שלשתן יחלקו ב' שלישים: מאי טעמא. אמרינן בן יום אחד דממעט אבל עובר לא: וילדו לו בעינן. משמע' בחייו: בכור שנולד אחר מיתת אביו. כגון מת אביו והאשה מעוברת תאומים אין היוצא ראשון נוטל פי שנים. בלאו תאומים לא משכחת לה דכיון דבכור לא נולד עד מות אביו פשוט מהיכן בא. אי נמי שהיו ב' נשים מעוברות: כמאן דלא כר' שמעון. אסולה ממני' קאי דקא חשיב בן יום אחד בן קיימא: באדם. דאילו בבהמה שמונה ימים לא הוי נפל: **מתני׳** בת ג' שנים. ביאתה ביאה לכל דבר: מתקדשת. אם מסרה אביה לכך: אם בא עליה יבם קנאה. זכה בנכסי אחיו ליורשה* ולטמא לה: וחייבין עליה. אם קבל בה אביה קידושין מזה ובא אחר עליה נהרג דביאתה ביאה: ומטמאה את בועלה. אם היא נדה. אבל פחות מכן אע"ג שמטמאה במגע אינה מטמאה את בועלה משום בועל נדה לטומאת ז' אלא משום נוגע ולטומאת ערב: תחתון. של בועל נדה: כעליונו. של זב: מן הפסולין. כגון חלל נתין וממזר ועבד ועובד כוכבים: פסלה. מתרומת אביה אם היא בת כהן כדתניא בגמרא דאלמנה לכהן גדול ביבמות (דף סח.) מנין לכהנת לויה וישראלית שבא עליהן כו' ת"ל כי תהיה לאיש זר* כיון שנבעלה לפסול לה פסלה: מכל העריות. כגון אביה או אחיה: והיא פטורה. מפני שהיא קטנה ולאו בת עונשין: **גמ׳** ערב ראש השנה. של שנה רביעית לרבי מאיר גופיה לא הוי בת ביאה עד יום אחרון של שלישית דהוא ערב ראש השנה ולרבנן עד דמיקלע יום ראשון ברביעית: שלשים יום איכא בינייהו. לרבי מאיר מכי איקלע שלשים יום בשנה שלישית הויא בת ביאה ולרבנן עד דמיקלע שנה רביעית ואיכא בינייהו טובא:

בשלמא

ו בס"א: לו משמש.

אבל יצא ראשו אין דוחין נפש מפני נפש ומיהו אפשר דדוקא היכא דאמו חיה לא מחייב ההורגו עד שיצא ראשו שתלוי קצת בחיות אמו אבל היכא דמתה חייב משום דכמונח בקופסא דמי וא"ת אם תמצי לומר דמותר להורגו בבטן אפי' מתה אמו ולא הוי כמונח בקופסא אמאי מחללין עליו את השבת שמביאין סכין דרך ר"ה לקרוע האם כדמוכח בפ' קמא דערכין (דף ז) וי"ל דמכל מקום משום פקוח נפש מחללין עליו את השבת אף ע"ג דמותר להורגו דהא גוסס בידי אדם ההורגו פטור כדאמר פרק הנשרפין (סנהדרין עח.) דרוב גוססים למיתה ומחללין את השבת עליו כדאמר פרק בתרא דיומא (ד' פה:) דאין הולכין בפקוח נפש אחר הרוב: **מאי** טעמא וילדו לו בעינן. למ"ד המזכה לעובר לא קנה לא איצטריך למדרש מוילדו כדאמר בפ' מי שמת (ב"ב דף קמב:): **איש** כי יכה כל נפש אפילו כל דהו. הא קרא כתיב באמור אל הכהנים ותימה דבריש הנחנקין (סנהדרין דף פה:) דריש מקרא אחרינא דכתיב באלה מסעי כל מכה נפש*: **הא** לא שהה ספקא הוי. משמע הכא דלרבנן הוי טפי בר קיימא מלרשב"ג דאפילו בן יום א' הוי לדידהו בן קיימא וכן בפ' החולץ (יבמות דף לו:) ואילו בתוספתא *מפליג פלוגתייהו על בן ח' דלרבנן אפילו שהה שלשים יום הוי נפל ואתא רשב"ג למימר דאם שהה ל' יום הוי בר קיימא דאמר בן ז' הוא ואישתהויי אשתהי וכן בפרק הערל (יבמות דף פ:) ויש לומר דבתרתי פליגי ודייק מגלא קאמר רשב"ג אם שהה ל' יום אינו נפל כיון דקאי ארבנן דאמרי בבר ח' דהוי נפל ומדנקט כל ששהה משמע דבכל ולדות בעי רשב"ג יום ל' ואם כן שמעינהו לרבנן דלאו בל' תלוי אלא בחדשי העיבור: **דקים** ליה דכלו לו חדשיו. הא לא קים ליה ספקא הוי ובנפל מן הגג או אכלו ארי איירי דבפיקן ומת אפילו לרבנן הוי נפל כדאמר פרק רבי אליעזר אם לא הביא (שבת קלו.) ואם תאמר אם כן מאי שמעתא דרשב"ג כיון דליכא ריעותא אמאי אינו מתאבל עליו דניזיל אחר רוב ולדות דהוו בני קיימא ובפ' רבי אליעזר אם לא הביא (שם) דאסר ההוא מגלא דאשתחיס ביומא דשביעאה משום דהתם פסיק הלכה כרשב"ג אמאי לא אזלינן בתר רובא וי"ל דנפלים הוי מיעוט דשכיח ודבר שאינו הוא ולכך החמירו חכמים ולענין אבלות הקילו וגדולה מזאת מצינו דאמר בפרק יש בכור (בכורות דף מט.) דיום ל' כשלפניו לענין אבלות אע"ג דקי"ל בהחולץ (יבמות לו:) דמת ביום ל' ועמדה ונתקדשה אם אשת כהן היא אינה חולצת דחשיב בר קיימא וא"ת דהכא אמר דבלא שהה ספקא הוא ואינו מתאבל עליו ובמסכת שמחות (פ"ד ה"ג) תנן כספק אחיו ספק אינו אחיו מתאבל עליו וי"ל דשאני התם כיון דבר קיימא הוא אי אין מתאבל עליו סברי אינשי דאין מתאבלין על אחין א"נ כספק בן ט' לראשון או בן ז' לאחרון דמה נפשך חד מינייהו חייב ונגלי הדבר לפטור שניהם: **שלשים** יום איכא בינייהו. הא דלא קאמר יום אחד בשנה חשוב שנה איכא בינייהו דלרבי מאיר בב' שנים ויום אחד סגי ולא הוי פליג אברייתא דבסמוך היינו משום דשנת ג' בשביל יום אחד לא הוה קרי ליה שלש שנים וא"ת ולימא דיום ראשון של שנה רביעית איכא בינייהו דלרבי מאיר במקצת היום סגי ולרבנן בעינן מעת לעת עד שעה שנולדה כדאמר פ"ב דזבחים (דף כה:) דשעות פוסלות בקדשים וי"ל דקים ליה דרבנן לא בעו מעת לעת ועוד דאם כן אף לר' מאיר הוה ליה למתני ג' שנים ויום אחד והוה ליה לפרושי דלא בעינן מעת לעת והא דתנן בפרק אלו נערות (כתובות דף כט.) הגיורת שנתגיירה פחותה מבת ג' שנים ויום אחד יש לה קנס לא אתיא כרבי מאיר מדמצריך יום אחד אחר שלש שנים ואם תאמר והיכי מוכח התם דרישא כרבי מאיר דקאמר פרק אלו נערות נערה אין קטנה לא והתם ע"כ אסיפא דמתני' סמיך דקתני (א) כל מקום שיש מכר אין קנס דמנערות איכא למימר דלא אתי למעוטי קטנה אלא בוגרת דבפרק ארבע מיתות (סנהדרין דף סו:) תנן אין חייב הבא על נערה המאורסה עד שתהא נערה ודייק התם דאתא לאפוקי קטנה דאי לאפוקי בוגרת אלא על נערה מבעי ליה אלמא נערה אפילו קטנה משמע אלא אסיפא סמיך כדפרישית והיכי דייק מסיפא דמתני' דרישא נמי ר"מ כיון דמוליאה לא אהיא סוגיה וי"ל דלאו ממש ר"מ קאמר אלא דדייק דתנא דההוא פירקא סבר דקטנה אין לה קנס כדקתני בסיפא ולא"כ נערות נקט לאפוקי קטנה ורבה דפריך בפ"ק דכתובות (דף יא.) הגיורת יש לה קנס יהבינן לה קנס דחולה ואכלה בהוזה נכרית אלמא סבר דמתני' סבר דקטנה יש לה קנס היינו משום דסבר כיון דהך בבא דגיורת לא אתיא כר' מאיר במאי דנקט שלש שנים ויום אחד אם כן גם לענין דקטנה יש לה קנס אתיא כרבנן (ג) וה"ה דפריך בפ' ד' וה' (ב"ק לח:) ממתני' דאלו נערות (דף כט.) דקתני כותים יש לה קנס לרבי מאיר אע"ג דההיא דגיורת לא אתיא כר"מ מ"מ כיון דסתם מתני' ר"מ היא מאי דמצינן לאוקומי כוותיה מוקמינן:

אחר

תוספי הרא"ש

בי"ם וילדו לו בעינן. למ"ד המזכה לעובר לא קנה לא איצטריך וילדו לו כדפרש"י לעיל אלא אמרינן בפרק מי שמת: איש כי יכה כל נפש אדם. אפי' כל דהו ואי קרא כתיב באמור אל הכהנים ותימה דבריש אלו הן הנחנקין דריש ליה מקרא אחרינא דכתיב באלה מסעי כל מכה נפש לפי עדים: הא לא שהה ספיקא הוי משמע הכא דחשיב בן קיימא לרבנן טפי מלרשב"ג. ותימה דבפ' החולץ משמע איפכא דבקשתות אמרי רבנן דאפי' שהה ל' יום הוי נפל ולרשב"ג לא הוי נפל אלא אמרינן דבר ז' הוא ואישתהויי אישתהוי וי"ל דבתרתי פליגי דרבנן ח' פליגי דהכי מיתניא פלוגתייהו בתוספתא הא דאמרינן הכא דפליגי בכולהו ולדות דייק תלמודא מדקתני במילתי' דרשב"ג כל ששהה ל' יום באדם אינו נפל דאי לא פליגי אלא בבן ח' כדמשמע בתוספתא ה"ל למימר אם שהה ל' יום אינו נפל ומדנקט האי לישנא כל ששהה ל' יום באדם אינו נפל משמע דשמעינהו לרבנן דמקילי בסתם ולדות למימר דיצא לאלתר מידי נפל. וקאמר רשב"ג דוקא אם שהה ל' יום באדם אינו נפל ולא מפליג רשב"ג בין סתם ולדות לבן ח' למימר אמר כל ששהה שכולל כל הוולדות. ותימה היאך ניחא ליה מתניתין אליבא דרבנן הוא בסתם ומת אפי' רבנן מודו דאמאי חייב באבילות וי"ל דמיתוקמא מתני' בנפל מן הגג ואכלו ארי ותימה בנפל מן הגג דליכא ריעותא מ"מ דרשב"ג ניזיל בתר רוב נשים דהולד מעליא ילדן ות"ק רבנ' ר"א דמילה פסקינן כרשב"ג ואמרי' [illegible]

[illegible]

מאיר ה"ל למיתני בת ג' שנים ויום אחד ולפרושי דלא בעינן מעת לעת:

עין משפט נר מצוה

[illegible]

[השמט פט"ו ה"ד]

ב"ב קמב.

[שם: ערכין ז. חולין כא.]

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה שלשים וכו' דקתני כ"מ [illegible]

[illegible]

[ולירשה רש"ש]

מוסף רש"י

אזנב הלטאה. אם פוסקין אותה מפרכסת הסמיכה ואע"פ שאין בה חיות (ערכין ז.). כל ששהה שלשים יום. משנולד מי שלשים יום (יבמות לו:) משיה שלשים יום (שם פ:). באדם אינו נפל. ואפילו לא כלו לו חדשי עיבור, דאמרינן לשבעה עמדה צורתו ואשתהי עד שמיני (שם). לאפוקי נקט באדם, דהני קיימא ובבהמה ח' ימים (שם לו:). בת שלש שנים ויום אחד. קים להו לרבנן דעד אין בתולים חוזרין ומאז היא ראויה לביאה (סנהדרין נה:) אבל פחות מכאן כנותן אצבע בעין ואינה ביאה (קדושין י.). מתקדשת בביאה. מדעת האב (שם) אם מסרה אביה לאחד לבא עליה לשום קדושין, אבל לא מדעת עצמה, דאין מעשה קטנה כלום (סנהדרין שם.) דהכא ואלו נכנתו בקדושיה, דכתיב אם נתן נפמי לאיש הוא, אבל היא עצמה ואמה ואחיה כשהיא יתומה אין בה קדושי תורה, אלא רבנן הוא דתקון ולא אלימיה נמי אלא מיאון בעלמא (שם נה:).

(המשך בדף מה ב לחמה)

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones